

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp Burgerschap maken we samen en inwonersparticipatie	Zaaknummer 3994640	Uw kenmerk	Datum 9 december 2025
---	------------------------------	-------------------	---------------------------------

Geachte leden van de raad,

Met deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de uitwerking van de motie '*Burgerschap maken we samen*', die we middels deze brief afdoen. Daarnaast gaan wij in op de bredere context van inwonersparticipatie binnen onze gemeente. We delen de belangrijkste inzichten die zijn opgedaan in het afgelopen jaar.

Kind inclusie

Motie 'burgerschap maken we samen'

Op 9 juli 2025 heeft u als raad de motie '*Burgerschap maken we samen*' aangenomen (bijlage 1). Hiermee heeft u het college verzocht om vanuit bestaande contacten met scholen en onderwijsinstellingen, het gesprek aan te gaan over hoe de gemeente kan bijdragen aan of ondersteunen bij hun burgerschapsopdracht. Waarbij we opbrengsten van de jongeren verzamelen en op die manier ook zicht krijgen op thema's die onder jongeren leven.

In gesprek met het onderwijs

Afgelopen periode zijn met diverse onderwijsinstellingen gesprekken gevoerd over de samenwerking met de gemeente Hengelo rondom het thema burgerschap en hoe we dit meer structureel, concreet en praktijkgericht kunnen maken.

We zien bij het onderwijs een toenemende behoefte om met gemeentelijke vraagstukken aan de slag te gaan. Waarbij de gemeente als 'opdrachtgever' optreedt en de leerlingen als 'opdrachtnemer'. Om op die manier meer kennis te vergaren over gemeentelijke vraagstukken, thema's die spelen in de stad en/ of democratie.

We werken toe naar een vaststaand programma

We willen toe naar een structurelere samenwerking waarbij we proberen meer impact te maken, jongeren kennis laten maken met democratie, betrokkenheid wordt vergroot en meer zicht te krijgen op wat jongeren in de samenleving belangrijk vinden. Door gezamenlijk te komen tot een programma kunnen we dit op een goede manier borgen en bijstellen waar nodig. Hierdoor wordt er minder reactief gehandeld en wordt de samenwerking beter geborgd en blijft het uitvoerbaar.

Het voorgestelde programma 'burgerschap maken we samen'

We werken toe naar een programma voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Waar ook andere onderwijsvormen zoals de weekendschool gebruik van kan maken.

Basisonderwijs

De behoefte van het basisonderwijs zit met name op kennis maken met democratie en wat de gemeente doet. Onderstaande activiteiten voldoen aan die behoefte.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

- Baas boven Baas festival: een jaarlijks evenement in het teken van vrijheid. Groep 7 leerlingen maken kennis met democratie en gaan op diverse manier met het thema vrijheid aan de slag.
- Democracy: een spel waarin groep 7 leerlingen als gemeenteraadsleden een stad moeten bouwen. Spelenderwijs ontdekken zij hoe besluiten worden genomen en wat er komt kijken bij het besturen van een stad.
- Raad van kinderen: als gemeente werken we samen met de raad van kinderen van de Symbio scholengemeenschap. In de raad zit een vertegenwoordiger van elke (Symbio) school in Hengelo. De gemeente Hengelo kan bij een vraagstuk waar input van basisschoolleeftijd gewenst is gebruik maken van deze raad.

Voortgezet onderwijs

Op het voortgezet onderwijs zien we dat de behoefte meer zit op praktijkgericht werken. Waarbij leerlingen op een leuke maar betekenisvolle manier kennis maken met maatschappelijke vraagstukken. Maar ook over hoe gemeentelijke processen lopen en hoe het is om voor een opdrachtgever te werken.

- Ideeënmarkt: met dit programma bieden we leerlingen een vaste opdracht waarin ze breed kunnen nadenken over verschillende onderwerpen. Zo krijgen zij de kans om actief bij te dragen aan hun stad, ervaring op te doen met lokale democratie en daar waar mogelijk te zien dat er echt iets met hun ideeën wordt gedaan. Op die manier krijgt de gemeente inzicht in wat leerlingen belangrijk vinden en kunnen de leerlingen op een betekenisvolle manier bijdragen aan de stad. Zie bijlage 2 voor de volledige uitwerking.

Basisonderwijs en voortgezet onderwijs

De afgelopen twee jaar heeft de gemeente Hengelo deelgenomen aan de week van Respect (november) in samenwerking met de Respect Foundation en heeft het jeugdlintje een plek gekregen in deze week.

- De week van respect: een week waarbij bewustwording, begrip en verbinding centraal staat om op een respectvolle manier met elkaar om te gaan. Doormiddel van diverse activiteiten en lesmaterialen wordt het gesprek gestimuleerd over respect.
- Jeugdlintje: het waarderen van jongeren die vrijwillig, langdurig en belangeloos zich inzetten voor de samenwerking. Jongeren kunnen hiervoor genomineerd worden, waarna de jury beoordeelt of de jongere in aanmerking komt voor een lintje.

Rol van de raad in het programma

De betrokkenheid van de raad is essentieel. Door actief op onderdelen deel te nemen, als bijvoorbeeld gesprekspartner of opdrachtgever krijgt het onderwijs de kans om leerlingen direct inzicht te geven in de werking van democratie en de rol van de gemeenteraad. Zo ervaren zij hoe besluiten tot stand komen, welke verantwoordelijkheden de raad heeft en hoe inwoners invloed kunnen uitoefenen. Deze betrokkenheid is op veel onderdelen al zichtbaar, zoals bij het Baas boven Baas festival, jurydeelname en workshops/ speeddates.

Inwonersparticipatie

De geleerde lessen in 2025 op inwonersparticipatie

Tijdens een politieke markt op 5 november 2024 bent u geïnformeerd over de eerste geleerde lessen van inwonersparticipatie. In deze raadsinformatiebrief willen wij opnieuw stilstaan bij de ontwikkelingen van afgelopen jaar.

Inwonersparticipatie in de gemeente Hengelo

Afgelopen jaar is inwonersparticipatie steeds meer toegepast. De ervaringen zijn wisselend, maar we zien dat participatie steeds bewuster en gericht wordt ingezet. Er is meer aandacht voor het doel van de participatie, de vraag waarmee we naar buiten gaan en voor de ruimte van invloed die daarbij hoort. Om op die manier de zo goed mogelijk verwachtingen scherp te stellen.

Participatie blijft maatwerk en het blijft continu afwegen: waarom willen we participatie, wat willen

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

we weten, wie kan dit beantwoorden en op welke manier kunnen we die benodigde informatie ophalen bij de doelgroep - dat past bij de doelgroep. Dit is in lijn met ons Denkkader participatie.

Sommige thema's zijn complex en gevoelig. Er zijn uiteenlopende wensen, meningen en belangen. Participatie helpt om beter zicht te krijgen op deze verschillende perspectieven, maar leidt niet altijd tot draagvlak. Soms ontstaat er meer begrip voor elkaars standpunten en soms blijven de verschillen ook bestaan.

Participatie aandachtspunten

Participatie voor de Bühne blijft een aandachtspunt. Met het opstellen van een plan van aanpak proberen we voorafgaand aan de participatie zoveel mogelijk te kijken naar waarom, waarover, wie en hoe. Hierbij realiseren we dat de laagste trede informeren (communicatie), nog steeds in een fysiek gesprek kan, maar de mate van invloed beperkt is.

Daarnaast, participatie kost tijd en capaciteit. Om het proces in te richten en het uitgewerkte plan te realiseren. Het uitvoeren van een participatieproces in een te korte periode kan ervoor zorgen dat er ruis en een mismatch ontstaat. Dit gaat bijvoorbeeld over de mate van inbreng, de onderlinge verwachtingen en het gevoel van daadwerkelijk nog invloed te hebben.

Het blijven inzetten op een duidelijke communicatie, het uitspreken van verwachtingen, het scherp formuleren waar de participatie over gaat en waar niet, zal blijvend aandacht vragen.

Participatie ontwikkelingen

Recent is het platform 'Praat mee Hengelo' geïmplementeerd (praatmee.hengelo.nl). Een participatieplatform dat als online instrument ingezet kan worden. Via dit platform kunnen inwoners diverse participatietrajecten zien/volgen en meepraten die zich op dit moment afspelen in Hengelo of in hun wijk of buurt. Dit draagt onder andere bij aan transparantie, een duidelijke plek waar inwoners (online) kunnen meedenken en ook zien wat er met hun inbreng is gedaan. Begin 2026 zal hier meer communicatie over plaatsvinden naar inwoners.

Kortom, we zitten niet stil op dit onderwerp en gezamenlijk proberen we Hengelo steeds mooier te maken.

Wij verwachten u middels deze brief voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u desondanks nog behoefte hebben aan een Politieke Markt dan zien wij een uitnodiging van het Presidium tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

De heer D. Lacroix

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Aangenomen
✓ 29
T. 5

Motie
C01-M11

Burgerschap maken we samen

Constaterende dat:

- scholen in het PO van VMBO tot VWO sinds 2021 wettelijk verplicht zijn om aandacht te besteden aan actief burgerschap en sociale cohesie;
- het MBO al langer verplicht is aandacht te besteden aan burgerschap;
- jongeren volop ideeën hebben over hun omgeving en de samenleving, en actief willen bijdragen aan hun stad;
- de gemeente via initiatieven zoals *Baas boven Baas* waardevolle ervaring heeft opgedaan met het betrekken van jongeren van de basisschool bij maatschappelijke thema's;
- er al bestaande contacten zijn tussen de gemeente en het onderwijsveld;

Overwegende dat:

- de verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderwijs bij scholen ligt, maar de gemeente vanuit haar maatschappelijke rol ondersteunend kan bijdragen aan burgerschapsvorming;
- De gemeente als instituut en de raad als orgaan een actief aanbod zou kunnen formuleren richting de scholen voor voortgezet onderwijs om zo hun burgerschapsonderwijs aan te laten haken bij de lokale uitvoering.
- de gemeente scholen kan helpen om burgerschap concreet en praktijkgericht te maken, bijvoorbeeld via participatie in lokale vraagstukken of contact met de lokale democratie;
- De gemeente, zowel als instituut als de raad als orgaan, behoefte heeft aan ideeën die voorkomen uit jongeren als toekomstige zelfstandige inwoners van onze gemeente
- het van belang is om structureel vast te leggen wat jongeren zelf belangrijk vinden, zodat de gemeente hier ook in haar beleid beter op kan inspelen;
- We op die manier in een actieve dialoog met onderwijsinstellingen en jongeren zicht kunnen krijgen op hun behoeftes en ideeën rond participeren in de democratie.
- Burgerschap in een bredere zin (ontwikkelen van betrokkenheid bij de democratie) een opdracht van ons allemaal en ons als politiek in het bijzonder zou moeten zijn

S173605

Verzoekt het college:

- om vanuit de bestaande contacten met scholen en onderwijsinstellingen het aanbod te doen om in gesprek te gaan over hoe de gemeente kan bijdragen aan of ondersteunen bij hun burgerschapsopdracht;
- de opbrengsten vanuit de jongeren structureel te verzamelen en vast te leggen, zodat er toenemend zicht ontstaat op de thema's en ideeën die onder jongeren leven;
- de raad hierover uiterlijk in het tweede kwartaal van 2026 te informeren;

Nicolien Boekhoudt
PvdA Hengelo

Elske Mooijman
GroenLinks Hengelo

Herman Groeneveld
ChristenUnie Hengelo

Han Daals
BurgerBelangen Hengelo

MEMO

Van Anne de Wit, Mireille Ruijmgaart
Onderwerp 'Burgerschap maken we samen'
Domein Bedrijfsvoering
Datum November 2025
Aan Harry Scholten
Kopie aan Kate Snellens, Denise Dercksen

Aanleiding

Met de motie '*Burgerschap maken we samen*' heeft de gemeenteraad op 9 juli 2025 het college verzocht om, vanuit de bestaande contacten met scholen en onderwijsinstellingen, het gesprek aan te gaan over hoe de gemeente kan bijdragen aan of ondersteuning kan bieden bij de burgerschapsopdracht van scholen. Daarnaast is gevraagd om de opbrengsten vanuit jongeren structureel te verzamelen en vast te leggen, zodat er toenemend zicht ontstaat op de thema's en ideeën die onder jongeren leven.

Ook merken we dat scholen steeds vaker behoefte hebben aan duidelijke en praktische opdrachten rondom burgerschapsvorming. De manier waarop we dit nu aanpakken (vooral reactief) vraagt veel van zowel scholen als de gemeente.

Vaststaand programma

Om invulling te geven aan de motie én de behoefte vanuit het onderwijs, is een doorlopend programma ontwikkeld voor basisscholen en het voortgezet onderwijs. Dit programma is in samenwerking met het onderwijs tot stand gekomen.

Programma voor het basisonderwijs en het voortgezet-onderwijs

De Week van Respect

In november vindt de Week van Respect plaats, georganiseerd in samenwerking met de Respect Foundation. Tijdens deze week staat het versterken van bewustwording, begrip en verbinding centraal. Zowel op school, bij sportverenigingen en in de wijk. Het doel is om te inspireren om respectvol met elkaar om te gaan, ongeacht achtergrond, overtuiging of identiteit.

Door middel van activiteiten, gesprekken en gastlessen leren deelnemers om verschillen te waarderen en samen te werken aan een veilige, inclusieve omgeving.

Scholen kunnen een Respectbox aanvragen. Hierin zitten materialen om het gesprek over respect te voeren in de klas. Daarnaast is er online lesmateriaal beschikbaar. Voor het voortgezet onderwijs bieden we naast de Respectbox en het lesmateriaal ook gastlessen aan (maximaal vijf per school), waarin gastsprekers hun persoonlijke verhaal delen met betrekking tot respect.

Na afloop wordt de Week van Respect geëvalueerd. Vanaf volgend jaar (2026) wordt getracht om de Week van Respect in het inclusiebeleid te borgen.

Hengelose Jeugdlintje

In de aanloop naar de Week van Respect roept de gemeente Hengelo inwoners op om jongeren aan te dragen voor het Hengelose Jeugdlintje. De onderscheiding is bedoeld voor jongeren van 8 tot 21 jaar die zich vrijwillig, langdurig en belangeloos inzetten voor anderen of voor de Hengelose gemeenschap. In de eerste editie 2024 zijn er vijf lintjes uitgereikt in 2025 betrof dit één lintje. Het Hengelose Jeugdlintje is geborgd binnen kabinetszaken.

Programma voor het basisonderwijs

Baas boven baas festival

Ieder jaar organiseren wij het Baas boven baas festival in april. Tijdens deze dag vieren wij de vrijheid samen met leerlingen uit groep 7. Het is een dag vol activiteiten waarbij stil wordt gestaan bij wat vrijheid betekent. Toen, nu en in de toekomst. Leerlingen maken tijdens het Baas boven Baas festival kennis met de burgemeester, een wethouder en/of raadslid en zien ze het stadhuis. We gaan in op wat vrijheid in brede zin betekent en hoe leerlingen hier zelf naar kijken. Natuurlijk hebben we ook creatieve workshops om vrijheid uiting te geven, zoals het schrijven van een rap en het spuiten van graffiti over het thema.

Democracy

Samen met Pro Demos bieden wij het spel Democracy aan. Het spel wordt gespeeld in de raadzaal, waar ook in veel gevallen raadsleden aanwezig zijn om te vertellen hoe het er in de gemeenteraad aan toegaat. Vanuit Pro Demos begeleidt een spelleider het geheel.

Tijdens Democracy kruipen leerlingen in de rol van gemeenteraadsleden en bouwen samen hun eigen stad. Al spelend ontdekken ze hoe besluiten worden genomen en wat er allemaal komt kijken bij het besturen van een samenleving. Ze ervaren hoe belangrijk het is om naar elkaar te luisteren, samen te werken en keuzes te maken die voor iedereen werken.

Raad van kinderen

Op scholengemeenschap Symbio is iets bijzonders tot stand gekomen: de Raad van Kinderen. Als gemeente werken we nauw samen. Wanneer we een onderwerp hebben waarbij hun mening van waarde is, kunnen we hen vragen om met ons mee te denken. Elke basisschool in de gemeente levert één leerling uit groep 7 of 8 van het plusgroepje voor de raad. Samen vormen ze een team van nieuwsgierige en betrokken kinderen die meedenken over echte onderwerpen in Hengelo. Niet alleen op school, maar ook bij plannen van de gemeente.

Programma voor het voortgezet onderwijs

We zijn in gesprek gegaan met scholen en zijn in samenspraak voor het voortgezet onderwijs gekomen tot een ideeënmarkt. Het Avila college heeft met succes in april vorig jaar als pilot groep aan de opdracht gewerkt in het kader van praktijkvak 'Doen'. Enkele raadsleden, wethouder H. Steen en diverse interne collega's zijn hierbij betrokken geweest. Avila college, Bataafs lyceum, de Grundel hebben al toegezegd in 2027 deel te willen nemen.

Met dit programma bieden we jongeren een vaste opdracht waarin ze breed kunnen nadenken over

verschillende onderwerpen die zij relevant en belangrijk vinden. Zo krijgen zij de kans om actief bij te dragen aan hun stad, ervaring op te doen met lokale democratie en te zien daar waar dit mogelijk is ook echt iets met hun ideeën wordt gedaan. De ideeënmarkt is opgebouwd uit drie fasen:

1. *Kick-off op het stadhuis*

- Programma:
 - o Presentatie van gemeentelijke collega's: *"Een kijkje in de keuken van de gemeente"* (beroepen, de organisatie, werkwijze, onderwerpen die spelen binnen de gemeente).
 - o Presentatie van raadsleden: uitleg van het toetsingskader bij een idee voor Hengelo (haalbaarheid, betaalbaarheid en dat het dient voor meerdere belangen).

2. *De ideeënmarkt op eigen school*

- Leerlingen werken in groepjes ideeën uit.
- De school organiseert een eigen ideeënmarkt.
- Ouders van de leerlingen en enkele (inhoudelijke) gemeentelijke collega's worden hierbij betrokken.
- Scholen bepalen zelf de beoordelingscriteria, waarbij het toetsingskader van de raadsleden onderdeel is.

3. *Finale ideeënmarkt op het stadhuis*

- Per school worden twee winnende groepjes afgevaardigd.
- Centrale presentatie van ideeën op het stadhuis.
- Aanwezig: raadsleden, collega's vanuit de gemeente, leerkrachten, mogelijke ouders van leerlingen.

Doel en impact van het programma

Met het bovenstaande programma willen we bereiken:

- Invulling van de motie 'Burgerschap maken we samen'.
- Actieve betrokkenheid van jongeren bij lokale vraagstukken.
- Verzamelen van ideeën en thema's die bij jongeren leven.
- Jongeren beter laten begrijpen hoe de democratie en de gemeente werken, als belangrijk onderdeel van burgerschap.
- Ondersteuning van praktijkgericht onderwijs met een realistische opdracht.
- Binden en boeien voor de toekomst.

Budget

Het totaalbudget voor de uitvoering van het programma:

- €10.000, ideeën markt: voor het (deels) uitvoeren van het winnende idee en organisatiekosten voor de ideeënmarkt op het stadhuis.
- €10.000 baas boven baas festival.
- €7.500, Week van Respect.
- €2.500, Jeugdlintje (kan fluctueren ivm hoeveelheid lintjes), geborgd binnen kabinetszaken en doen geen aanspraak op het participatiebudget.

Voor de uitvoering van het voorgestelde programma is voor 2027 budget beschikbaar uit de tijdelijke middelen inwonersparticipatie en kindinclusie.

Vervolg

Zodra de raad zich kan vinden in het programma en de structurele middelen beschikbaar zijn gesteld

kunnen we het onderwijsprogramma structureel invullen en de betrokkenheid van scholen uitbreiden.